

УДК 658.14/17

Л.О.МЕРЕНКОВА, канд. екон. наук
Харківський національний економічний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ

Розглядається економічний зміст категорії фінансових ресурсів підприємства. Вирішується протиріччя визначення фінансових ресурсів як фондів грошових коштів і як капіталу підприємства.

У ринкових умовах господарювання основною ланкою фінансової системи є фінанси підприємств, оскільки саме в цьому секторі економіки створюється валовий внутрішній продукт і національний доход. Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства використовують матеріальні, трудові і фінансові ресурси. Найбільш складною категорією є категорія “фінансові ресурси”, яка була досліджена в працях О.Д.Василика, В.І.Гребельного, Н.М.Гуляєвої, В.Г.Белоліпецького, Г.Г.Кірейцева, В.М.Родіонової [1-4, 9, 10] та інших вчених-економістів.

Однак дотепер загальноприйнятої точки зору про сутність даної категорії серед вчених-економістів не прийнято. Крім того, існують різні підходи до класифікації джерел фінансових ресурсів підприємства, потребують подальшого дослідження джерела фінансових ресурсів підприємства для забезпечення їхньої інвестиційної та інноваційної діяльності.

Основною метою даної роботи є уточнення сутності категорії “фінансові ресурси” на основі узагальнення праць відомих вітчизняних і російських вчених-економістів. У процесі дослідження використовувалися методи аналізу, синтезу і порівняння.

На думку В.М.Родіонової [10], В.Г.Белоліпецького [1], Г.Г.Кірейцева [9], фінансові ресурси – це грошові доходи і надходження підприємства, що призначені для виконання його фінансових зобов'язань і фінансування витрат по забезпеченню розширеного відтворення. Дане визначення є найбільш розповсюдженим і простим, однак у ньому не зазначені джерела формування фінансових ресурсів.

Більш детальне визначення фінансовим ресурсам з указівкою їхніх джерел і механізму формування представив М.Я.Коробов [5]. На його думку, фінансові ресурси підприємства – це його власні і позичкові грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі

розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу та використовуються в статутних цілях підприємства [5, с.267]. За визначенням М.Я.Коробова, фінансові ресурси підприємства приймають форму грошових фондів. Такого ж погляду на сутність фінансових ресурсів дотримується також О.Д.Василик [2].

Слід відмітити, що визначення фінансових ресурсів, які зводяться до формування фондів коштів, значно скорочує склад фінансових ресурсів, оскільки в розпорядженні підприємства можуть бути кошти у фондovій і нефондовій формах.

Грошові фонди – це частина коштів, що мають цільове призначення. З їхньою допомогою здійснюється забезпечення виробничої діяльності необхідними грошовими ресурсами, а також задоволення потреб розширеного виробництва: фінансування науково-технічного прогресу, опанування і впровадження нової техніки, економічного стимулювання та ін. До таких фондів відносяться статутний фонд, фонд оплати праці, фонд соціального призначення, резервний фонд та ін.

У нефондовій формі підприємством використовуються кошти для виконання зобов'язань перед бюджетом і позабюджетними фондами, банками, страховими організаціями. У нефондовій формі підприємства одержують дотації, субсидії, спонсорську допомогу. Фінансові ресурси в нефондовій формі не мають цільової спрямованості.

Те, що фінансові ресурси підприємства існують у фондovій і не фондovій формах, підкреслюється С.В.Хачатуряном [11]. На його думку, фінансовими ресурсами доцільно вважати частину коштів підприємства у фондovій і нефондовій формах, що формується в результаті розподілу виробленого продукту, залучається до діяльності підприємства з різних джерел і спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництва [11, с.81].

Варто звернути увагу на трактування фінансових ресурсів, що пропонує А.С.Філімоненков, який вважає, що фінансові ресурси підприємств – це власний, позиковий і залучений грошовий капітал, що використовується підприємствами для формування своїх активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою одержання відповідних доходів і прибутку [8, с.13].

Тобто, на відміну від попередніх вчених-економістів, які під фінансовими ресурсами розуміли грошові надходження, доходи і нагромадження у фондovій і нефондовій формах, у даному визначенні фінансові ресурси трактуються як грошовий капітал, вкладений у підприємство для одержання доходів і прибутку. Це можна пояснити тим,

що сьогодні термін «фонди», як організаційна форма руху коштів у звітності підприємства, замінений на термін «капітал».

В.Г.Белоліпєцький відзначає, що «в умовах ринкової економіки фінансисти оперують частіше поняттям “капітал”, який є для фінансиста-практика реальним об'єктом, на який він може постійно впливати з метою отримання нових доходів фірми... Капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів” [1, с.64]. Однак він стверджує, що в звітності підприємства фінансові ресурси представлені капіталом і зобов'язаннями підприємства. Тобто до капіталу він відносить тільки власний капітал підприємства (I розділ пасиву балансу).

Н.Н.Пойда-Носик [6] аргументує, що власний капітал – це кошти, надані власниками, і у підприємства, як юридичної особи, завжди є зобов'язання перед акціонерами і засновниками. Тому пасив балансу відбиває усі зобов'язання підприємства. Виходячи з цього, він стверджує, що під фінансовими ресурсами сьогодні слід розуміти сукупність усіх грошових ресурсів, які надійшли на підприємство за певний період або на певну дату в процесі реалізації продукції (товарів, робіт, послуг – операційна діяльність), основних і оборотних засобів (інвестиційна діяльність) і видачі зобов'язань (майнових і боргових – фінансова діяльність) [6, с.103]. Тобто фінансові ресурси прив'язуються до визначеної дати, їхній склад і величина цілком відбиваються в пасиві балансу, складеного на цю дату.

У результаті проведеного дослідження можна запропонувати наступне визначення даної категорії. Фінансові ресурси – це грошові накопичення, доходи і надходження з різних джерел, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу, знаходяться в розпорядженні підприємства у фондовій і нефондовій формах, призначені для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення соціальних потреб та відбиваються в звітності підприємства як власний капітал і зобов'язання.

У даному визначенні підкреслено, що фінансові ресурси – це кошти в розпорядженні підприємства, зазначені форми їхнього існування, ціль використання і форма відображення в звітності. У даному визначенні вирішується протиріччя визначення фінансових ресурсів як фондів грошових коштів і як капіталу підприємства.

1.Белоліпєцький В.Г. Финансы фирмы. – М.: ИНФРА, 1998. – 296 с.

2.Василик О.Д. Теорія фінансів. – К.: НІОС, 2000. – 384 с.

3.Гребельный В.И. Финансы предприятия. – 2-е изд. с изм. и доп. – К.: Европ. ун-т, 2004. – 231 с.

4.Гуляєва Н. М., Сьомко О.В. Фінансові ресурси підприємств // Фінанси України.

– 2003. – № 12. – С.58-62.

5.Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання. – 2000. – 380 с.

6.Пойда-Носик Н.Н., Грабарчук С.С. Фінансові ресурси підприємства // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С.96-103.

7.Сокиринська І.Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С.88-95.

8.Филимоненков А.С. Финансы предприятий. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 280 с.

9.Фінанси підприємств / За ред. д.е.н., проф. Г.Г.Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2002. – 268 с.

10.Финансы / Под ред. В.М.Родионовой. – М.: Финансы и статистика. – 1995. – 430 с.

11.Хачатурян С.В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С.77- 81.

Отримано 29.08.2005

УДК 657.421.32

В.Ю.МАЛЯРЕВСКИЙ

Харьковский национальный экономический университет

СТОИМОСТЬ ГУДВИЛЛА В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Рассматривается стоимостной подход к управлению предприятием, в частности оценка изменения стоимости гудвилла и его составляющих: риска и факторов, воздействующие на которые лежит в компетенции руководства предприятия.

Процессы развития экономики Украины, выход ее на международную арену, появление на внутреннем рынке иностранных компаний ужесточили требования к уровню конкурентоспособности предприятий, к его техническим, технологическим, организационным, управленческим, коммерческим, информационным, маркетинговым и другим составляющим. Однако методологические и методические подходы к анализу эффективности деятельности предприятия по этим направления остаются недостаточно проработанными. Например, в работах [2, 4] упор делается на финансовые составляющие стоимости предприятия и недостаточно внимания уделено его неидентифицируемой нематериальной части. Вместе с тем, прибыль, которую получает (может получить) собственник предприятия, сосредоточена не только в области финансов, но и в сфере неидентифицируемых нематериальных активов – гудвилла. Последний и является результатом проявления приведенных выше составляющих, так как именно в динамике стоимости гудвилла они находят свое отражение.

Анализ непосредственно факторов, действие которых обуславливает возникновение гудвилла, затруднен, что связано с отсутствием в